

Theorie en lastige woorden les 2 – blad 1

Doel: Om te lezen

Danser op een steen uit de tijd van jagers en boeren.

Een heel oude tekening

Eerst dachten wetenschappers dat iemand uit onze tijd een danser op de steen gekrast had. Toen er nog een steen met een tekening werd gevonden, ontdekten ze dat de tekeningen uit de tijd van de jagers en boeren zijn. Wie was de tekenaar? Hoe woonde hij? Waarvoor werd de steen gebruikt? De steen vertelt weinig, er staat namelijk geen tekst op. In deze tijd konden de mensen nog niet schrijven. Toch komen we dankzij

een steen, een scherf of een stuk gereedschap uit het verleden meer te weten over hoe mensen leefden. Het is een bron van informatie.

Archeologen zoeken uit hoe mensen vroeger leefden. Zij zoeken en onderzoeken voorwerpen uit het verleden. Doordat archeologen informatie uit bronnen halen, komen we steeds meer te weten over vroeger. Er blijven ook raadsels over. We zullen nooit weten wat de tekenaar dacht en wie hij tekende.

de wetenschapper

Iemand die een wetenschap bestudeert en een heleboel kennis heeft over een onderwerp, bijvoorbeeld wiskunde of biologie.

de archeoloog

Iemand die uitzoekt hoe mensen vroeger leefden.

Jagen en verzamelen

De eerste mensen leefden van wat ze in de natuur vonden. In Nederland was veel water, overal waren moerassen. De mensen visten in rivieren en ze verzamelden bessen, noten en vruchten in het bos. Ook gingen ze op jacht. Grote dieren kon een jager niet alleen vangen. Dat lukte wel als de jagers samenwerkten. Omdat de mensen in groepen leefden, konden ze samen op jacht.

Als ergens genoeg voedsel was, bleven de **jager-verzamelaars** daar een tijdje wonen. Ze bouwden dan eenvoudige hutten of tenten.

Archeologen hebben op die plekken gereedschap teruggevonden zoals bijlen, pijlen en visgerei. Zelfs stukken van kano's zijn gevonden. Restjes van fruit en botjes van watervogels en vissen vertellen ons ook hoe de mensen leefden.

Jager-verzamelaars op zoek naar voedsel.

het moeras

Een gebied met zachte, natte grond.

de jager-verzamelaar

Mensen die jaagden en verzamelden.

Theorie en lastige woorden les 2 – blad 2

Doel: Om te lezen

Ieder heeft zijn eigen taak.

Geen vaste woonplaats

Stel je voor dat je alles wat je wilt eten zelf moet zoeken of vangen door jagen en vissen. Dat deden de jager-verzamelaars. Ze leefden samen in kleine groepen die voor zichzelf zorgden. Het was een **samenleving** van jager-verzamelaars. Een ander woord voor samenleving is **maatschappij**. Samenleven was makkelijker om voedsel te zoeken, maar het was ook veiliger. Samen konden ze zich beter beschermen tegen wilde

dieren. In een grote groep was het lastig om voor iedereen te zorgen, daarom splitsten grote groepen op. Er was niet altijd genoeg voedsel te vinden in de natuur. Als er op een plek geen voedsel meer te vinden was, pakte iedereen de spullen in. Ze trokken dan naar een ander gebied. De jager-verzamelaars woonden dus niet op een vaste plek, maar trokken rond als **nomaden**. Karren hadden ze niet, ze moesten alles zelf dragen.

de samenleving

De manier waarop mensen samenleven.

de maatschappij

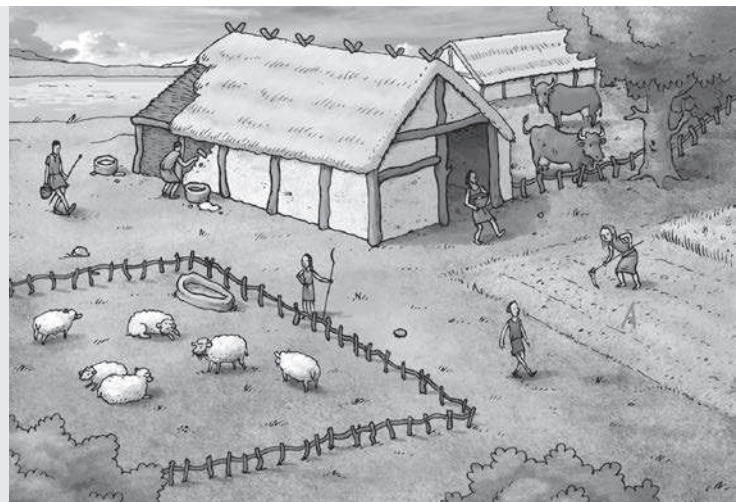
Ander woord voor samenleving.

de nomade

Iemand zonder vaste woonplaats.

Mensen worden landbouwers

Jager-verzamelaars deden een bijzondere ontdekking. Ze stopten graankorrels in de grond, en op die plek begon graan te groeien! Nu hoefden ze niet meer steeds op zoek naar voedsel. Ze legden akkers aan en zaaiden graan. De oogst bewaarden ze. Zo konden ze ook later nog een brood bakken. De mensen bouwden huizen en bleven op één plek wonen. De boeren gingen ook dieren houden. Eerst maakten ze schapen, geiten en varkens tam. Later hielden ze ook paarden en runderen. Langzaam leerden de mensen hun eigen voedsel te verbouwen. De samenleving veranderde in een **landbouwsamenleving**.

Een boerendorp met akkers en vee.

de akker

Een stuk land waarop een boer planten laat groeien.

de oogst

Alles wat een boer verbouwt en van het land haalt.

de landbouwsamenleving

Mensen verbouwen zelf voedsel en houden dieren.